

I КОНГРЕС

країнським, словацьким, англійським німецьким і нашим - лемківським.

В другій сали Секретар СЛ - Ярослав Горошак з женом Євгеніюм з перенятком виписували конгресові мандати. Інчі зас, було їх шувні - з великим заангажуваном призерали ся тому, як і незмірно інтересуючий - другій, стінний части вистави „Лемковина перед 1939 р. на фотографіях Лещицького“.

В третій сали, зо значном вправом, писав на машині Стефан Косовскій - Заступця Ведучого СЛ в четвертій зас, за своїм бюрком, сам Ведучий Андрий Копча - глибоко думав. Може над тым, як поведе ся Конгрес, а може... пи мяткій фотель, на яком сидит, бу -де дальше його фотельом. Та видно - був іщи в силі спостерігати окружаючий го світ, бо став привитав ся красні і такої зарядив: „Но, добрі, шановны Панство делегаты, час сходити долину!“.

І так ся зачало! Коротком робочом частю, в якій обсаджено президиальний стіл, за котрым засіли: Пані Стефанія Молодчак і Панове - Стефан Косовскій, Андрий Копча і Михал Романяк, - як протоколянт. Выбрано тіж Комісію Статутову і Внесків в складі: Павел Стафиняк, Петро Канючок і Славомір Молодчак, як і Скрутаційну Комісію в особах: Іванна Косовска, Анна Перегрим і Любомир Горошак.

Кед зас гвошли на салю офіцислі, Ведучий ЗЗ СЛ Андрий Копча офіційні открьв І КОНГРЕС СТОВАРИШНЯ ЛЕМКІВ. По чым привитав представителі власти і установа РП, запрошених гости, делегатів на І Конгрес СЛ, обсерваторів і представителі преси. А так, як повів - з прийнятого обовязку - представив увазі нашій реферат о дотеперішній діяльності СЛ, де зме м.ін. почувли:

Стоваришняя Лемків заістну-

вало завдяки 56 членам, котри підписали ся під внеском до Вдділу Громадско-Адміністраційного УВ в Лігницю. Част з тых люди є ту гнеска на сали делегатами або гістами. На зобрано заложительським 4 марця 1989 р. покликано Заложительскій Заряд в складі: Андрий Копча /Валожых/-ведучий, Петро Трохановскій/Крениця/ і Стефан Косовскій/Лігниця/- заступці ведучого, Ярослав Горошак /Копянив/-секретар, Стефанія Дубец /Любін/-скарбник, Ярослав Хомяк /Брошлав/, Стефан Личко /Польковиці/, Богдан Гамбаль /Краків/, Володимир Горбаль /Букувна/, Тома Молодчак /Тожів Влкл./, Миколай Палухович /Любін/, Дмитрий Русинко /Лігниця/, Ярослав Зволінскій /Косалін/-членн. /.../ 7 квітня СЛ остало зареєструване, а по двох тыхнях - 21 квітня 1989 рока зачало свою діяльність. Більшист Лемків прийняла того з радістю і заінтересуваном, але нашли ся тіж люди, котри зачали бороти ся з нашим стоваришньом і шыроти пиганства на його тему. Не місце ту на полеміку з нашима неприхильниками, тымбарже же николи зме ей не провадили, але треба повісти едно: люди, котри против нам виступуют і замітуют неправдивы звязки з бывшим СБ, як тіж розбиваня єдности Лемків, не в кождым припадку мают чисте сумління і не вшытко, што зробили - добрі служит лемківскій справі.

Дальше Ведучий ЗЗ СЛ бесідував о діяльності Стоваришняя, о перепроваджених імпрезах, о єсвятнінях і проблемах Лемківско-го Народового Театру, о організації інчых спенічных форм пропагуваня лемківской культуры, о стані праці над приготовліньом лемківських видань /ту наголошував - грошы, грошы і іщи раз - грошы, а вшыткого ся внет дорожбиме/. Не годен вшыткого хоц лем в короткым зарнсі представити, бо вказує ся, же як на так короткій час і обставини, зробили зме не мало. Закінчыв А. Копча свій реферат словами:

Як Ведучий ЗЗ СЛ, котрий закінчыв гнеска свое урядуваня, хочу вшыткым його членам сердечні подякувати за співпрацю, за поміч, яку ми оказали в керуваню Стоваришньом в його найтяжших, піонерських часах.

Салю подякувала Ведучому оплесками і до мікрофону підышов керуючий Ревізіонном Комісіюм, з котрого реляції цитусме:

Ревізійна Комісія Стоваришняя Лемків в складі: Ваньо Ковальчык - то я, Любомир Горошак Мария Пласконь, Александер Клим-

ковскій, по справдженю фінансовых документів і однісных протоколів ствердила: тан конта н ден 7 грудня 1990 р. 4.761.410, стан касы - 365.000 зл./готівка в руху/.

Ревізійна Комісія, маючы на взгляді велике заангажуваня членів ЗЗ СЛ, складат велику подяку за перший окрес діяльності. Окрем того, РК складат сердечны слова подяки вшыткым Лемкам, які помогли в діяльності нашого Стоваришняя і котрым справа лемківска лежить міцно на серци. Ревізійна Комісія СЛ узнала: діяльність ЗЗ СЛ в першым окресі і допроводажня до конгресу за правидлову /оплески/. Дякую!

По выступіню Пана Ковальчыка голос забрав Віцесовода Лігницькій - Станіслав Вальковскі, з якого промови узнали ми представити наступуюче:

Wszystkie kultury przenikają się. Tak przenika się i kultura polska z kulturami innych narodów na tych ziemiach zamieszkujących. Myślę, że pomimo przeróżnych reperkusji, mimo różnego rodzaju krzywd, których nie należy ukrywać, one były, i nie stoi na przeszkodzie byśmy tak układali wzajemne stosunki nie tylko między Polakami i Lemkami, Polakami i Ukraińcami, Polakami i Białorusinami, Polakami i Niemcami, ale wszystkimi innymi mniejszościami, aby ta Rzeczpospolita mogła być Rzeczpospolitą wszystkich, aby przynależność narodowa nie była brana pod uwagę w sytuacjach, gdy rozpatrujemy dobro Państwa. Zyczę Państwu wszystkiego najlepszego, zyczę by ten Zjazd zakończył się owocnie, by nowe Władze, które Państwo wybierzećie pracowały tak, aby Stowarzyszenie się rozwijało /.../.

Наступным промовцюм была Пані Луция Вежыцка - представителька Міністерства Культуры і Штукы з Комісіи д/с Меншости Народовых, котра ободрила нас м.ін. такыма словами:

Chciałam Państwa przywitać w imieniu Zespołu do Spraw Mniejszości Narodowych. Zasięg działania Komisji obejmuje cały kraj i naszym zadaniem jest pomoc Państwu. W programie na przyszły rok w działalności Komisji, w działalności Zespołu mamy oczywiście pomoc finansową, dla Państwa także. Preferujemy pomoc finansową dla konkretnych działań, tzn. dla konkretnych imprez, dla konkretnych wydawnictw. /.../ Ponadto, może powiem to już tylko od siebie, bardzo się cieszę, że przyjechałam do Legnicy. Wcześniej miałam przyjemność spotkać się z Państwa środowiskiem na lękwowszczyźnie, wiele lat temu. Zrobiło to na

/продовження на стор. 3/

мnie bardzo duże wrażenie./.../
Tak, że sprawę lemkowskię są mi
od dawna bliskie.

Потім забрав голос Пан Се-
дир Гоч - Голова Об'єднання Лем-
ків. Знаючи, że наша братня ор-
ганізація за свій рідний язык
уважат язык українській /згідні
зо статутом/, а што за тым іде
- так і визначат свою приналеж-
ніст народову, были мы незмірні
мило захоплені культуром особи-
стом Пана Гоча, який однісі той
квєстії повів:

Часто ся бесідує о нас без
нас. Нихто ся не звідче кым мы
ся чуєме. А бесідує ся: такы ма-
-те быти, такы мате быти. І зато
повтарям: выганяли нас, як Ук-
раїнців. Гнеска змінила ся си-
туація. Значыт ся, же можеме бы-
-ти гнеска окремым народом, але
нихто нам той кривды не направ-
лят, што зме потерпіли за то, же
нас до одного мішка всаджено ра-
-зом, як Українців. Така е пра-
вда.

На тему болячої нас справы
яком е „замах стану” на духове
облича Лемківской Ватры, Пан Гоч
м.ін. бесідував:

Певно, же я не за тым, жебы
на Ватрі політику мішати. Откры-
то ту повім, дискутували мы ту
зо Зволінськым, же нам не потрі-
бны там ани фаны якісь, ани аме-
риканскы, ани англійскы, ани ін-
чы. Нам не потрібны, розуміете,
жадны, бо наприклад, правду по-
вісти, же часами ся не панує,
ядом е така ситуація, же сут
люде екстремісты, котры выхва-
ют ся.

Барз мило прийняли зме пос-
таву Головы Об'єднання Лемків до-
-тычно Руской Бурсы в Горлицях,
о чым Пан Гоч ствердив: „Єст на-
дія, же будеме разом діяти, бо
і Вы з той Бурсы мате користа-
ти”. Довгу свою промову, бодай
найдовшу зо вшыткых, кінчыв Пан
Гоч словами:

Кличу Вас вшыткых, жебы зме
ся не ділили, жебы зме ся една-
ли, бо зме діти одной матері і
з одного роду. Дякую!

По Пану Гочу выступив Сек-
ретар ЗЗ СМ Ярослав Горошак. По-
рушыв Він найбарже болячы нашы
проблеми; але дайме слово йому
самому:

Тішу ся, по перше, же нас ту
дуже, же приїхали люде з брат-
нього Об'єднання Лемків. І пав ту
заклик чудовий: „Єднаймо ся!” Но
а што нам шкодит ся єднати? Хтїв

бым, не повім - претенсі, але
выявити причыны, чом ся не єд-
наме. /.../

Остатньо дістав ем од Пана
Гоча лист, одповідаючий на мою
/нашу/ гратуляцію з нагоды пов-
станя Об'єднання Лемків, в котрым
Пан Гоч тіж закликє до єдноты
і дальше повідат, же як так бу-
де - треба буде голосити по го-
рах хто за нами стоїт. Пана Гоч
не знате хто за нами стоїт? Вы
за нами стоїте. Вы сте діяли ти-
-льо років. Я преці з Вами під-
писував дві листы о створіння
стоваришныя. /.../ Панове, не
гадайте, же за нами стоїт МСВ,
ци хтоси інчий. То за УСКТ сто-
яло МСВ. Мы зме повстали уж в
новых часах. То они інфіліртува-
ли тоту організацію, а мы зме
втвды іны під стил ходили. Пре-
станте голосити, же за нами хто-
-си стоїт, спрїбуйте видіти, же
за нами Вы стоїте. Тоты стары
діяче, як гірскы бункы, котры ся
не давали през тоты роки, котры
діяли на перекір вшыткому. Тєраз
як мы сами уж перхаєме, Вашы ор-
лята преці, то видиме же хтоси
прїбує підстрічы нам крыла.

Буде межде нами любов, як бу-
-дете видіти, же то мы сами, без
попыханя з ничьей стороны ство-
-рили зме того, бо было треба,
бо зме узнали, же то найліпша
дорога до того, жебы ратувати
Лемків. Як не буде з Вашой сто-
роны того замїтуваня, же нас
створив такій, ци сякій, то не
буде того першого аргументу, ко-
трий поводує ворожіст.

Пан Донскій пише до мя: „Вы
нас не пошанували, бо вы ство-
рили організацію без порозумі-
ня з нами”. Пробачте, є листа
підписана през Вашых діячи. Вы
были, Вы могли голос заняти. Як
Вы творили Об'єднання, хто был од
нас запрошений? Хто міг забрати
голос? Хто міг свої аргументы
представити? Сут тверджєня, же
наша організація ділит Лемків.
А то мы створили другу, ци Вы?
Мы створили першу, треба было
творити другу? Треба было всту-
пити до той і так ньом керувати
жебы ішла згідно і з Вашыма ін-
терєсами. /.../

Барз ся тішу, же з Вашой
стороны є заклик до єднаня. Барз
бым рад был, жебы за тым закли-
ком пішли чыны. Жебы не было
тверджєня: „Об'єднання - як пи-
сав Пан Донскій в НС - то є пра-
-вдыва лемківска організація”.
А наша яка?

Не гадаймо котра є правдыва.
Обі сут правды! Тото, же Вы ма-
-те інчы погляды на справы на-
родовы, мы інчы, - лишме на бо-
ці. Ідме на тоту єдину плятфор-
му, котра є в силі нас єднати:
мы Лемкы і Вы Лемкы. А рєшту
лишме на потім /оплескы/. Дякую
сердечно!

Припоминаєме, же вшыткы вико-
вїди одтваряєме з магнетофоново-
го запису. Оціна важности при-
водженых фрагментів є з конєч-

ности субсктывна і за евентуаль-
-не неусатысфакціонуваня промов
-ців шыро перепрашаєме. Котычт
то і наступного промовці на І
Конгрєсі СМ. С ним Пан Ярослав
Зволінскій з Кошалїна:

Я чекав на тот Конгрєс дов-
гых 32 роки. То правда, што по-
вів Пан Гоч, же Лемкы зачали ся
органїзувати в 56-57 році в Зе-
леній Горі і Броцлавї. То втвды
зобрало ся кус запалєнцїв і
од того ся зачало і... одтамаль,
зо Зеленой Горы СБ розогнала нас
по цілій Польщы. Я пішов до Ко-
шалїна, Стефановскій в Горы, Ва-
ньо Крєнішкїй до Гданьска. В Зе-
леній Горі остав Ярослав Мерєна.
Осерєдок Лемківскїй был в Зе-
леній Горі, осерєдок проукраїн-
скїй во Броцлавї. Там остало до
гнеска двох діячи, о котрых ту
гнеска сте чули. Уж втвды были
в органах такых, котры позволи-
ли їм остати на своїх становис-
ках. /.../

Припомнув ся ми такїй поль-
скїй афорїзм: „Прагнїня вітцїв
одживаєт в гєнах внукїв”. Барз
добрі ся стало, же молодше по-
колїня, мої гнеска внукы, зачы-
наєт підтримувати свій язык, сво-
ю культуру. /.../ Стало ся барз
добрі, же врєштї, по тильох ро-
ках повело ся створити чысту ор-
ганізацію лемківску. І таку
-хтїв бым, докля буду жыв, жебы
сте Вы, молоды люде заховали. Не
має ся чого стыдяти в нашій і-
сторїї, не має ся чого бояти в
днєшній діяльности. мы старшы, в
міру нашых можливосты будеме ся
старати помочы Вам. /.../

Лемківскїй характер є барз
мішаний, вхвований на камїєну, на
чорным хлібі і тот характер од-
зывав ся буде в гєнах Вашых в-
нукїв. І зато жычыв бым новому за-
-рядови, який буде - тримайте
свій курс. Дякую!

По інтерєсуючых і поважных
промовах, яким старали зме ся в
першій мірі оддати належну чест,
выбрано, потрібны до перепрова-
джєня другой части Конгрєсу, ко-
місії. І так: - до Комїсії Ста-
тутовой і Внесків ввошли: Павел
Стафїняк, Петро Канючок і Сла-
вомир Молодчак. Скрутаційну Ко-
місію уособили: Іванна Косовска,
Анна Перегрим і Любомир Горошак.

По тых першых, конкретных ді-
янях Конгрєсу, наступило інче,
- тіж зрєштом конкретне. Обслу-
гувчы нас цілий час милы і пре-
красны Панї і Дівчата внесли, з
великом пасїєм заповіданий че-
рез Ведучого, полудєнок.

ЗА ГОРАМИ * ЗА ВЕЛЬКОМ ВОДОМ * В СТЕПІ

Три тижні скорше од нашого I Конгресу, 17 листопада 1990р. одбыв ся в Лабірці Перший Соім Русинской Оброды - нашой братньої організації в ЧССР. Выником праці того з'їзду є, опублікувана в „Голосі русинів” зо 7 грудня 1990 р. -

ДЕКЛАРАЦІЯ РУСИНСКОЇ ОБРОДЫ

Хоц нас цілы віки гнобили, а кажда власт завсе прибувала нас асимілювати, Русини перетримали свою незавидну долю і утиск з боку других народів, не підлегли просам мадяризації, словакізації, русифікації ци українізації. Заховали зме свідоміст того, же на-лежме до русинского народу, же хочеме і дале розвивати свої звичаї, традиції, культуру, же хочеме заховати свій язык.

Народовым утиском было позначене і остатніх 45 років, на початку яких было прияте адміністраційне рішшя, же Русини сут частю українского народу. Му-сіли зме си офіціалні писати українску народовіст, уживати в школах українскій язык, узнавана была лем Православна Церков і тл. Тото швидко привело до позобавліня Русинів основного людского права, права вчти ся в рідным языкю, принимати го посередничтвом інформацій; але переважаюча більшіст Русинів не прияла українского языка за свій.

Контакты з Русинами в Польщі, ССРС, Румунії, Югославії, і інде были гамуваны, а о зближню з русинськима організаціями в Західній Европі, США і Канаді не могли зме ани подумати. Підходи до русинських справ были усуваны такої в зародку.

Теперішні демократичні зміни в ЧССР і в цілій східній Европі створюють добры можливости до одшмариня хьб і кривд, яке ся робили на русинскім народі, котрий хоче быти повнокровным субьєктом в складі ЧССР.

З той причыны еднозначні кадаме:

- Зробити зміну в уставовым законі № 144 з 27 жовтня 1968 рока о поставліню народности в ЧССР так, жебы з назвы „українска/русинска/” было „русинска” выняте зо скобок, жебы ся могло писати незалежні і з формальной стороны.

З того виходит:

- Признати Русинам право до незалежной народности в ЧССР і признати ім такы права, якы, подля уставу, маот інчы народности в ЧССР.

- Зрівноправнити русинскій язык з языкями інчых народности ЧССР, створити можливости на то, жебы русинскій язык бив як предмет в школах, де ся вчат русинскы діти, жебы ся по русинскім писало в газетах і часописах, призначе-

ных для люди русинского походжыня, радіофонічні і в можливых інчых формах в тым регіоні, де жыт Русини.

- Уможливити розвій і підтримувати русинску культуру.

- Гарантувати право обєднуваня в народовых, культурных, громадских організаціях і утримуваня звязків з подібными організаціями в ЧССР.

- Уможливити звязки з Русинами яке жыт за границями, ци то ме же і індивідуальными особами, або спілками. Тоты звязки сут потрібны, кед хочеме выдати книжки для русинских шкіл.

- Є потреба выдавати тижденник „Голос русинів” і не перестати выдавати місячник „Русин”.

- Треба выдавати молитвенники і інчы релігійны книжки в церковно-славянськым языкю, котрий оддавна є ужываний через Русинів.

- Треба порозуміти ся з Радом русинів-українців, жебы дала векший простір матеріалам в русинськым языкю в, уж виходячых, періодьках „Нове життя”, „Дружно вперед”, „Дукля”.

Конкретна реалізація приведеных вьмог повинна ся стати вь повніньом дальших законів і постанов. Соім Русинской Оброды звертат ся до шьткых люди републики, котры ся чуют Русинами і до люди, што з нами сьмпатизуют, до рільників, робітників, інтелігенції, што з причыны зтой політыки остатніх десятильє стратили звязок з русинськима справами, вынародовили ся, жебы спрібували однайти свою народову твар.

Одновляйте русинскы школы, ходте на русинскы церковны обряды, закладайте клубы Русинів, обновляйте народны і релігійны традиції, интересуйте ся русинськима газетами, не ганьбте ся свого языка. Не забывайте, же нас є вельо, лем ся нам треба зьєднати.

Чого Вам, Дорогы Братя вінчувати в 1991, Новым Році? Знам таку Вашу /і нашу/вінчуванку, в якій ся м.ін. повідат: „жебы Вам жена злегла”. Так Вам і вінчуєме: Жебы ся Вам /нам/щедро родили новы покоління. Богаты духом, мудры мудрістю предків, „завзяты як Русин” - як голосит польска приповідка -, горды зо свого русинства. Дай Боже!

★

Барз „чуйны” сут на русинскій рух Українці в діаспорі. Як доносит виходяче в Парыжы „Укра-

инське Слово” з 9 грудня 1990р., в Торонто одбыв ся „III зїзд закарпатських українців”. Газета публікує його стверджыня і резолюції. Нее там, што правда, ничого нового, ани одной думкы, якої бы мы не познали за того, з гором сто років, „батьківського повчуння”, але же в новых, демократичных обставинах декларувана „чуйніст” здає ся нам дакус примітивна, позваляме сой зацітувати:

„Останнім часом проявилися тенденції творення регіональної організації на Закарпатті „карпатських русинів”. Хоч членство організації неоднорodne за своїми позиціями, проте, виразно виступила в проводі програма політичного русинства, яка з'явилася і серед прямихських земляків. Ми шо програму засуджуємо й відкидаємо, уважаючи при цьому, шо привязаня до регіональної закарпатської культури є ви-правданым, і з цією настановою багатьох прихильників етнічного регіоналізму погоджуємося. Одначе деякі речники цього руху, в тому і його закордонні інспіратори та спонсори докотилися до сепаратизму, намагаючися створити окрему „русинську” народність і для неї „кодифікувати” літературну мову. Уважаємо ці намаганя і концепцію штучними ненауковими і кон'єктурними. Закликаємо наших співкраян на Закарпатті та в суміжних країнах цій тенденції протистояти, а зі свого боку, будемо всіляко - гро-мадско, науково й публіцистично - їй протидіяти, як висловові невіривданой й інспірованої з-зовні „українофобії”. Знаючи, шо „русинську аферу” підтримують вороги українського відроджєння остерігаємо наших земляків в Україні і в діаспорі бути чуйними до різних махінацій, зокрема деяких підозрілих органів, яким на руку нас ділити, шоб краще над нашим краєм і над Україною владарювати.”

Барз шьро жычме Вам належной і незалежной України. Розуміючы Вашы прагніня віріме, што мудрійшы з Вас годни зрозуміти і нашы, маленькы - быти собом, кед так уж суджєне нам серцями людськима одчувати. А так їу кінцю, лем едно звіданя, однісно фразы: „над нашим краєм і над Україною”. Ци окрем України посідаєте іщы даякії інчий „наш край”?

/м/

Х ЛЕМКІВСКА ВАТРА НА ЧУЖЫНІ

II серпня того рока, в маленькым, затраченым медже лісами, але славным уж селі Михалів загоріла ЛЕМКІВСКА ВАТРА НА ЧУЖЫНІ. Была она уж 10-та. Повісти по правді - з початку не называло ся ей „Ватром“, але може спрйбув за порядком оповісти як то было.

Деси в середині 1979 рока, молодичкы сестры Дубец з Михалова - Штефка і Анна, - приіхали до містечка Хоцянова одвідіти свою тету Ольгу Горцак, яка мала штырьох сынів - Ярослава, Любомира, Ігоря і Володимира. Сестры з братми понарікали і попри тым нариканю котрисий з братив шмарив думку - зробме огниско. В вас, дівчата, в Михалові. Таке велиме, жебы ся з'іхало до фраса молодежи.

Но, але приіхают люде і што? Будеме смотрити на оген і пити палюнку через цілу ніч? То ся омерзне. Постановлено же огниско буде „нетыпове“, з програмом назвийме - розривково-повчачым. Розділено ролі: сестры займут ся стороном господарчом. Мав быти печений баран, борщ, кобаса, курятина, хліб, пиво, но і пару фляшок палюнки - для розривки. Головну еднак розривку мали при-готовити Братя, котры уж од якисого часу організували в себе дома стрічы молодежи о характері народовым, знали гідні з історіі і культури Лемків, дост гарді співали на голосн і кусцьок грали на гітарах. Програм огниска взяли они на себе, прирхтували тіж памятковы значкы, в чым ім барз помогла рідна сестра Марися.

Як было на тым першым огниску - най оповіст вершык, який появив ся о рік пізнійше, коли уж огниска в Михалові не было.

Я до гнеска мам деси лякеруваний деревяний трикутник на біло-синім шнурочку, з написом: „Огниско - Михалів '79“.

Была то перша того тыпу імпреза на заході Польщы, яка мала, попри забаві, зачати будувати гордіст Лемків з того, же сут Лемками.

Мала в задумі противдіяня штораз барже нарастающий польонізації Лемків, бо як написав 10 років пізнійше Поляк, Т.А. Ольшаньскі в „Магурах!“ „*By Lemkowie chcieli zadać sobie pytanie, co to właściwie znaczą „być Lemkiem”, Lemkowskość musi dla nich najpierw stać się przedmiotem dumy, a nie zawstyżenia*“.

Тото мы розуміли уж давно і з того взяв ся народовий характер тамтого огниска.

Так то ся зачало, од Сестер Дубец з Михалова /не мылити з Дубецами з Ганчовы/ і Братів Горощаків. На тамторічній Ватрі Михал Романяк „оддав чест“ Братям. О Сестрах деси нич ем не чув. В тым році, з нагоды Х-тых

уродин Ватры угонорувано ей творців і організаторів квітками і тортом. Сестер зас при тым не было і квітков не дістали, торту не прібували. А шкода, бо хцу іщ раз підкріслити, же коли за хрестных Нянів михалівскої Ватры узнано Братів Горощаків, то за хрестны Мамы належат узнати Сестры Дубец!

О рік пізнійше, в 1980-тым, огниска в Михалові не было. Быв райд по Карпатах організуваний через тоту саму „фірму“ - Братів і Сестры.

Взновили імпрезу Сестры Дубец і організували ей зо штораз менчом помочом Братів, а потім уж лем при помочн молодежи з Михалова. Братя заангажували ся без рещты в „Лемковині“ і по часті в Ватрі в горах.

На другым, або третім огниску найстарший з Братів з най-

старшом зо Сестер перепровалили серед молодежи анксту - „За кого ся уважаш під народовым взглядом?“, бо треба знати што нарід думат і не годен іти против нему!!!

На понад 200 анкстуванных осіб лем 5 % окріслило ся полвійні, як „Лемко - Українец“. Были то абсольтенты українского ліцею в Лігници, які сідили в купці блиско себе і особы, яких на приклад мама была Лемкыньюм а няньо Українцьом. 95 % оповіла ся же сут Лемками, без жадных „додатків“.

Поза нами, як думам, ніхто таких бадань не провадив /хыбаль же Полякы/. Я особисто робив іщ двараз такы анксты і все ем мав подібны результаты!

Трудно з того не вытягнути внесків які сут Лемкы, што думают і кым хцут быти. В кождым разі мое заангажуваня в лемківській, а не інчий народовий выраз выникло з глибокого переконаня, же того Лемкам треба і на тото ждти.

Нашы опоненты, які твердят же Лемкы в більшости думают так як они - як огня боят ся такых анкет. Чого? Сама думка, жебы зробити анкету е через них пріймувана яко ворожа против ним діяльність. Чого? Кед мают рачиц, то нее ся чого бояти. Ци-ж не так? По іхньому Лемкы сут іщ несвідомы. Треба іх найперше переконати, вытлумачити кым сут, „навчыти“ - і аж потім звідувати. Просте - ні?

„Партизане“ з підставовом певні освітом повчувают люди не рідко з освітом вышом, з трійома, шестьюма а часом і осмома буквами перед назвиском. Ім ся все видит, же Лемкы то дальше пастушкы з мериньдом при боці, што грают на пишалках деси під лісом. От - такы „хлопкы санаційны“, яким треба „едино-правдиву“ дорогу вказувати.

А то ся уж змінило Панове - ци сте не спостерегли? Мы Вам /ани нікому/ не хцеме „едино-правдивой“ дороги вказувати./-/ Кед част лемківской інтелігенції думат інакше як Вы Панове - то не е то брэк свідомости /як твердите/, лем свідоміст і нча я к В а ш а і тото треба вшанувати так - як бы сте Вы хтіли, жебы Вас і Вашы погляды вшанувано!

Вернийме ся еднак до Михалова. По якісьм часі до організації /закінч. на стор. II/

ОГНИСКО

Уж рік, понад, жду терпливо,
 Жебы дашто зас ся стало,
 А ту деси нич не чути
 /Хопкі барз бы ся придало/.

Коли „зас“, што уж раз было,-
 Не трудно ся додумати.
 Было! Вшытко Вам оповім,
 Кед скочете мя слухати.

Гвони, в маю, серед лісів,
 Близко „центра“, в Михалові
 Наклали хлопці огниско -
 Гын, на лучці Гойдичовій.

Павльо Гербут, шолтыс в селі
 Уж ся заняв тым од рана.
 Пляц рыхтував, дярва, дошки,
 Вином поливав барана.

Михал Песьля возив вшытко,
 Бо „тарпана“ ма власного.
 Дуже здіав, хопкі нерас
 Покепкував зо вшыткого.

Сестры Дубец рыхтували
 Борц, кобасу, курятину;
 Кед бы дахто не мав смаку
 На печену баранину.

Штырйох братив Гороцаків
 /А лем одну сестру мали/
 Забавляли нас розрывком
 Но і на гітарах грали.

Мощ конкурсив през ніч было
 І хто хтів, тот ся забавляв,
 Дехто ябоко з ниткы кусав,
 Інчий силу нам представляв.

Виступляти мож там было
 Окрем того і парами,
 А приемны были, милн,
 Мудры пары медже нами.

Пили хлопці пиво „на час“
 А дівчата подавали, -
 Тильо, што ім в тридцет секунд
 Порційками начерпали.

Потім дівкы, як медсестры,
 Гет, од ніг аж по голову
 Овивали „на час“ хлопців
 Паперйою туалетовым.

Ой, гріх мав бым превеликій,
 Коли бым ту не „завадив“
 О чудовий конкурс, што го
 Котрисий з Братив провадив.

О історії і культурі -
 Вшыткы зме ся довідали -
 Нашых предків, што в Карпатах
 Донедавна прожывали.

Стафіняк го выграв, Павльо,
 Што уж скорше лаврн зберав,
 Разом з Янком брав все учас,
 На інчых ся не озерав.

Тяжкы боі Славко Череп
 Вью з Марисьом Білицьовом.
 Выграв! Але тото дівча
 Знае рушыти головом.

Дивна справа, Вы не знате,
 Што ся попри тым выдало, -
 Вшыткы трое з Чмеля были
 /Недобачкы ся вказало/.

В тым селечку мешкав Петро
 Трохановскій - справа знана.
 А Марися? Так то преця
 Дівка Пана Мадзеляна.

З велькым червеним серцьом
 Весело спомну чмеляка, -
 В ним французку почту носив -
 Друга Владка Гнатышака.

Сміху при тым была фура!
 Спільно зме тіж поспівали;
 Іли зме, палжнку пили,
 При гітарах танцували.

Штож, не вшыткы ся бавили,
 Декотры не гнешной дати
 І думали, же іх дахто
 Буде гідзьгав перком в пяты.

Так тіж мої милн друзі,
 Заміст на вшытко чекати,
 Мы повинни тіж помочн
 Товариство розбавляти.

Преця організаторн
 Цілий час аж ся двоіли,
 Так співали, аж похрипли.
 І кормили і поіли.

Серед такых приемности
 Праві зышло нам до рана.

І втовды вышло же маме...
 Іщн едного барана!

Од півночы - як мі рекли -
 Він бів, вколо вшыткых вадив,
 Глядав „шпаркы“ і над раном
 Аж до биткы допровадив.

Глядав потім зас чогоси,
 Хоп в тій битці взяв по пьску;
 Аж звязали Братя дурня.
 І зложыли на пасвиску.

Коли тобі пане брате
 Кепско іде з помышлунком,
 То ся прешмар на машлянку
 І сой спокій дай з палонком.

При такых то оказиях, -
 Як ся зыхат зо сто осіб -
 Смотрте-ле ци ся медже Вас
 Даякій „баран“ не впросит.

Та за дуже уж ту місця
 Посвячено для звірини.
 Пізнійше зме ся бавили
 Іщн певно з дві години.

Ухвалили зме тіж гурмом.
 І пінязі што остали
 І за скору што прибуде
 „Лемковині“ преказали.

Приняв Павльо обовязок.
 Довго пождеш ты небоже,
 Бо речена „Лемковина“
 Одродити ся не може.

Хтів бым жебы штоси таке
 Хоп раз іщн ся трафіло.
 Сам бым вшытко приготовив,
 Разом бы ся выступило.

Як Вас вшыткых тепер найти,
 Кед адресив сте не дали.
 А просив вшыткых „листонош“,
 Та Вы певно ся стыдали.

Я пізнійше-м ся довідав,
 Діе ся там іщн штоси.
 Райд бив потім по Карпатах
 Потихи роблений якаси...

Ци не прото - думам собі -
 Братя Лемкы так ся стало,
 Же бавити люди лекше
 Коли учасників мало?...

/продовження зо сторони 9/

нероздysпонуваннх нерухомостi i ґрунтiв Лемкам - праврвнтим властнтелам як i о одшкoдуванн за роздysпонуваннй маeтoк а тiж о еквiвалeнт з прнчнны втраты вар-тoстн маeткy i браку дохoдiв вннкарччх з позбавлiнн правo-внтых властнтелiв мoжлнвoстн фa-ктнчнoгo розпoряджання свoймo влaснiстю.

2. Конґрeс прнзнаe eдeн eтaт рeдакцiнн прeсoвoгo oргану „Бeсiдa” i eдeн eтaт Бюро Гoлoвнoгo Заряду СЛ. Еднoчаснo упoвнoвaжнят ГЗ до збiльшннн eтaтнзaцiнн в прнпaдкy заiснyванн тaкoй пoтрeбнн i мoжлнвoстн фiнaнсyванн.

3. Конґрeс упoвнoвaжнят Гoлoвннй Заряд до поклнканн:

- а/ Комiсiнн Нарoдoвoгo Прoсвiчннн,
- б/ Рeдакцiйнoй Колeгiнн прeсoвoгo oргану „Бeсiдa”,
- в/ Комiсiнн д/с Дiтнн i Мoлoдeжн,
- ґ/ Комiсiнн д/с Звeрнiннн Мaсткy Лeмкам i Спoмaгання Пoвoрoтy Нa Лeмкoвннy,
- д/ Лeмкiвскoй Фундaцiнн.

/пс/

ОЙ, ДИВНА

РУСКА РОДИНА

Гарм. ЯРОСЛАВ ТРОХАНОВСКИЙ

Помірно

Ой див-на, див-на руска рo-дн-на, як до вe-чe-рi сi-дa
Кoж-дe вe-сe-лe, як тa дн-тн-нa, сe бo Хрн-стoс ся рa-ждa

скоро

Рускнм звнчaйoм кo-лл-дy-вa-тн, рa-дуй ся, рa-дуй

темпо прімо

рa-дуй ся, рa-дуй, рa-дуй, ся.
Хрнстo-вa Мa-тн, рa-дуй ся, рa-дуй, рa-дуй ся.

DIENNIK USTAW RP Nr 82/90 poz.481

ROZPORZĄDZENIE MINISTRÓW PRACY I POLITYKI SOCJALNEJ ORAZ EDUKACJI NARODOWEJ

z dnia 12 listopada 1990 r.

w sprawie zwolnień od pracy lub nauki osób należących do kościołów i innych związków wyznaniowych w celu obchodzenia świąt religijnych nie będących dniami ustawowo wolnymi od pracy.

Na podstawie art. 42 ust. 4 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o gwarancjach wolności sumienia i wyznania (Dz. U. Nr 29, poz. 155 oraz z 1990 r. Nr 51, poz. 297 i Nr 55, poz. 321) zarządza się, co następuje:

§ 1. 1. Pracownik należący do kościoła lub innego związku wyznaniowego, którego święta religijne nie są dniami ustawowo wolnymi od pracy, prośbę o udzielenie zwolnienia od pracy, o którym mowa w art. 42 ust. 1 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o gwarancjach wolności sumienia i wyznania (Dz. U. Nr 29, poz. 155 oraz z 1990 r. Nr 51, poz. 297 i Nr 55, poz. 321), zwanej dalej „ustawą”, powinien zgłosić w zakładzie pracy co najmniej na 7 dni przed dniem zwolnienia. Zakład pracy powiadamia pracownika o warunkach odpracowania zwolnienia nie później niż na 3 dni przed dniem zwolnienia.

2. Przepisu ust. 1 nie stosuje się w razie świąt religijnych przypadających w określonym dniu każdego tygodnia. W celu umożliwienia pracownikowi obchodzenia tych świąt z-

kład pracy na prośbę pracownika ustala dla niego indywidualny rozkład czasu pracy.

§ 2. 1. Uczeń lub student należący do kościoła lub innego związku wyznaniowego, którego święta religijne nie są dniami ustawowo wolnymi od pracy, zgłasza prośbę o udzielenie zwolnienia od nauki, o którym mowa w art. 42 ust. 1 ustawy, do szkoły (innej placówki oświatowo-wychowawczej lub opiekuńczo-wychowawczej) albo szkoły wyższej, zwanej dalej „szkołą” — w sposób przyjęty w szkole na początku roku szkolnego (akademickiego) lub w toku nauki, nie później jednak niż na 7 dni przed dniem zwolnienia.

2. Udzielając zwolnienia od nauki, szkoła określa jednocześnie sposób wyrównania zaległości dydaktycznych spowodowanych zwolnieniem.

§ 3. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Pracy i Polityki Socjalnej: w z. J. Szreter
Minister Edukacji Narodowej: H. Samsonowicz

Х ЛЕМКІВСКА ВАТРА НА ЧУЖИНІ

заці огніска влучыў ся еден з найповажнішых газдів в селі - Михал Романяк і потягнув за собом селян. Ватра перестала быти справом молодежи - лем - і зачала быти справом цілого села.

Товды тіж Ватра /бо од того часу л ю д е зачали тото огніско звати Ватром - на взір той в горах/- змінила ся міцно - на корист! Дотеперішні конкурсы зачали быти переплітаны сценками театральныма, котры режисерував по части сам писав і грав в них головну ролю - Михал Романяк. Было то чудове і надало михалівскій Ватрі інчий характер од той в горах. Через цілий час помагали при Ватрі Романяковы сынове, Юрко і /прошу о wybачыня, забыв ем імено другого/. І, відомо, Сестры Дубец, тівко лем, же Анну заступила Євгенія.

Такым способом Ватра дожила своїх Х-тых уродин і б н л а, навет в першых роках стану военного, што не было товды легке ани безпечне.

Яка была в тым році? Середня. Организаторы не сут задоволены /і барз добрі/, а люде? Як котры. Едны барже, другы менче, але приїхали численно як николи. В тым році Ватрі патронував Головний Заряд Стоваришныя Лемків. Змінила ся тіж кус сама імпреза. Перше зачынало ся то все в суботу вечером і продовжало до півночы, потім была забава.

Тепер зачало ся в суботу пед полудньом а скінчыло традиційні. Зачали уж тіж приїжджати люде зо шатрама. На рік, як думам, приїхат більше осіб з шатрама - уж в пятницю вечером, переночуют як на туристів выпадат і зачнеме в суботу од рана.

В тым році заплянували зме дост дуже интересуючых річи, але як то в жыттю быват, не выштыко ся повело, головні з огляду на нечесніст люди, які ся нам обіцяли, але слова не дотримали./../ Ден скорше михалівяне, під проводом Михала Романяка і при по-

мочи лігничан зачали будувати сцену і треба признати же поста-вили ей чудову, велику і міцну. Нич дивного, мала вытримати ансамбль „Лемковину“ з капельом і ішы до того гошканя танцюючых. Належыт ся велике узнаня Лемкам з Михалова. Сердечні дякуеме - най Вам Бог даст здоровья.

Рано зачало ляти і дути паскудні. Зробило ся зимно; а через цілий тыжден скорше была така спека, што ся виділо, же світ згорит. Михалівяне оборювали ціле ватряне поле, бо ліс був під боком. Привезену через лігничкружок декорацию з Лемківского Театру - яка мала вісіти доло задньом стіном сцены - втер надув так, же розтягла ся нібыполотняний дах і лем ньом лупкало. Приїхали запрошены гості, межде нима радны гміны, бурмістр міста і гміны, воевода лігничкій, а ту не годен зачынаати.

Деси коло II-той Бозьсьо ся змилосердив і зробила ся красхвила, аж і горячо.

Ватру розпочав ей тогорічній староста - Михал Романяк од привитаня гости - а потім то уж пішло. Дітячий конкурс співу і рецитатіі, турнір сітковой пилкы, конкурс лемківской бесіды, конкурс на Місс Ватры, якій ся барз подабав, бо був жартібливий конкурс „Лемкы давно і гнеска“, конкурсы спортовы, сценкы театральны з жытя Лемків, представлены через михалівян. Выступив тіж Ведучий Стоваришныя Лемків-Андрій Копча з частином люди зо свого Лемківского Театру з півгодинным монтажом творчости Русенка, якому в тым році посвячена была Ватра. Но і довгожданый выступ Ансамблю Пісні і Танця „Лемковина“. В меджечасі Ведучий СЛ припомнув дотыхчасову історію Ватры в Михалові, а творці з организаторами Ватры отримали од Стоваришныя квітки і торт.

Сходячу зо сцены „Лемковину“ попрашано сердечныма оплесками

а ей диригента і артыстычного керівника - Ярослава Трохановского угонорувано альбомом в довід узнаня за діяльніст на ниві лемківской культуры і з нагоди недавных 50-тых уродин артысты.

Вартало бы спомнути ішы едну річ. Так на першым огніску в 1979-тым році, як і на тогорічній квілейній, Х-тий Ватрі провадив ем такій сам, што до істоты річи, конкурс „Лемкы давно і гнеска“/ і выграв го тот сам человек - Павел Стафіняк. Яке велике колесо часу. Де світ нас не носив і што ся через тот час не діяло, притят нас народовой оген. Лем же огніско нам вросло дакус через тот час, бо на першым было певні менче як 100 осіб, а на тогорічным грубо понад 2500.

Нашым, Братів заміром было розпалити таких огніск більше. На Гожівщынї, в Кошалінским, всяди, де жыют Лемкы. Розпалити оген /і люди/ - і поїхати дальше. Та внет одродила ся „Лемковина“, вродила Ватра в горах. Были зме повны щестя, поза тым і нашы можливосты вказали ся не так великы як ся нам здавало. Не годным было зреалізувати нашых думок. Зрештом виділо ся, же маме за едным замахом выштыкы лемківскы огніска в едным - і то на рідній землі. На Лемковині.

Бышло інакше - як то в жыттю. І зас „самі судьбу свою ковати мусиме“, як написав колисы Павло Стефановскій.

Выглядат на то, же еднок ідею з тамтых років треба буде реалізувати. Приняло ся уж, же Ватра то е „тып“ імпрезы і аж дальша част назвы бесідуе Я К А то е Ватра / на приклад „Бортне '89“, „Ждыня '90“, ци „Михалів '90“/.

Ци бы не добрі было - Братя /так зачынат ся славно „Слово о полку Ігоря“/, розпалити більше „Лемківскых Ватр“. По мойому - цілком добрі звучыт: „Лемківска Ватра - Лугы '91“, ци тіж, для одміны, „Крениця '91“, або „Кункова '91“.

Подумайме над тым. Гасят нам неприхильники нашы едну Ватру? Запальме ішы три!!!

ЯРОСЛАВ ГОРОЩАК

ГУМОР ЛЕМКІВ

/продовження з попередн. номера/

О Кунковянах істніє іщи оповідання, котре мало быти причыном будовы нової церкви. Колиси давно - оповідають - церкву в Кунковій стояла на вершк горі /де - невідомо, она і днес на прикром березі стоїт/. Трафіло ся, што еден кунківскій богач нхс до церкви в ден Світлого Воскресенія зайду пасок на освяччя. Нич ся выгрюб горі, до церкви, послизнув ся і вшыткы паскы, розсыпавшы ся, гнати зачали доло-гором - меньшы зо заду, а найбільша наперед. Коли ся качали, наш чловек заедно покрикував: „Там до Бога!...там до Бога!... /зн.летте/; аж коли паскы до потока плюсли, сплеснув руками і докінчыв: „Там до чорта!“... - По хвили зрэфлектував: „Не дивував бым ся тым малым /паскам/, бо мале, нерозумне, але же тот велька дрындуля на старіст опаліла!... Не зведеш ты мене більше на сміх людскій!“ - І там, де „стара дрындуля“ ся затримала, казав переставити церкву.

Подібний випадок з пасками - оповідають - мали і Пстружняне. І я признаю їм право власности до той насмішки, уж з той причыны, што в Кунковій, як зауважено выжше, церкву на горбі до днес стоїт, та в Пстружнм, хоч церкви нїт, мешканці того села змушени в своїх духовых потребах удавати ся через високу гору до священника в Мацини. На їх рахунок прибїльшыв гумор Лемків анекдоту о пасках іщи слїдующым оповіданьом: На Великден єдного рока несли Пстружняне паскы на освяччя до Мацини. Коли вышли на границу, де росне ялицьовий ліс /ялицына/, взріли, же люде уж зо свяченином з церкви выходят. Спізнали ся Пстружняне, небожата!... Што тепер робити?... На тото звідання еден з них, безсперечно наймудрійший зо вшыт-

кых, покропив свої паскы водом з близкого джерела і приповів: „Так ся святит паска в ялицыні, як і в Мацини“. Одтале кожде безрозсудне діло приписуют Пстружнянам. „Так і Пстружнян потрафіт“ - бесідуют о даякій глупий роботі. /.../

Як найкращий примір першоступньовой глупоты прославило ся в горах село Липна /горлицького стар./ . Признам - барз несправедливо, бо Липняне сут народом трудолюбивым, терезвым і тихым; они николи і никому воды не заколотили. Та што-ж порадити против злосливим сусідскым язкам?... О Липнянах курсуют ріжны приповісти, їх бы не перечислити. Ограничу ся лем до деякых.

Зохтіло ся Липнянам мати свою церкву; та замірили збудувати таку, жебы была славнійша над вшыткы. Поставили ей з початку на вершк горн, та коли шкрабати ся до ней выявило ся непрактичным, урадили пересунути ю на выгіднійше місце. Зробили тото особливим способом: сыпали поперед горох і по горосі качали церкву. Уставившы ю, побілили сырм, поверх же того, для приданя блеску, обмазали маслом а длыны высмарували яйцями. Та вказало ся, што в новій церкві нее вікен. Мудры головы нашли і на тото барз природний спосіб, о яком дотля мудрецам ся ани не сніло: они імали сонце до міха з заміром повісити го серед перкви. Тым способом было бы світло і туне і достаточне. /.../

„Мали няньо голову?“ - звідуют Лемкы того, хто о штоденным ділі забыват. Причыну іу тій приповідці дав не хто інчий, як Липнян. Отец зо сыном поїхали до ліса. Наклавшы дров на віз, вер-

тали домью. Небезпечні было зїжджати доло прикром гором, - а ту біда! Забыли ланцух взяти, жебы колеса загамувати. „Няню - додумав ся мудрий сын - нїт радды, лем вами колеса загамую.“ Мудрий отец згодив ся на то; сын положыв вітця вївперек задніх колес і по нужді - загамував. Приїхавшы домью, візрив ся, - в вітця головы нїт! „Мамо, мали няньо голову, як зме ся до ліса wybierали?“...

Дуже іщи о Липнянах голосных насмішок - примірно што вірят, же коні з дны ся родят, што сіяли сіль, жебы ей не купувати а власний плід з ней матери. В нївшых часах зродила ся притычка, котрой пропустити не могу. В Липній є дочерня церкву /„дочерня церкву“ в церквінній термінології то церкву, котра не мала священника на місці а доходив він на одправу з другого села - Ред. „Б“/. Трафіло ся што парафіяльний священник з Чорного казав Липнянам по себе віз присылати. Легко было повістити, але Липнянам нелегко выповнити, бо на ціле їх село єдиний віз був лем в Ёвда, а до того іщи з высокым драбинами, з глубокым півкішком, приспособлений до вожыня гонтів. Приїжджают тым возом по священника, приставили драбину, по котрій він ледво до середины ся дістав; а кед ся усадовив, видно было лем його шапку понад півкішком. Тот невинний випадок підхватили зараз сусідове: „Липняне возят на Службу Божу не ігомостя лем його шапку!“ „Липнянам до їх маленькой церкви выстарчат і ігомостьова шапка!“ /.../

„Коли буде конец світа?“ То проблем над котрым вшыткы мудреці ламали головы, а вказує ся, што на Лемковині тот таємниця давно розвязана. „Як ся вшыткы Лосяне домью зїйдут - буде конец світа!“

Село Лоси /горлицького скр./ належит до почту гіршників; єдны з Лосян торгуют дегтьом і

мазю і з тым волочат ся по цілий Австрії а други взяли ся за легше і дохіднійше заняття, они хватили ся воржбитства і яко такы заходять аж до пруского Шле-ска і глибокой Росії. Зрозуміле, же і на Великден вшиткых Лосян дома ніт, того ся збуде аж при кінци світа.

Не меньше корысно дослідникови природы знати, же є місце, де качкы не знають плавати - а то в Вафці. Село того лежить на вершкы, де окрема пару студен ніт глибокой воды в котрий бы могли качкы вправляти ся во вродженій своїй штуці. О тым селі оповідають тіж, што колиски выбрали там крыского вїйта. Што-ж! На вїйта кождий чловека спосібний, лем жебы не був босий; та акуратні вїйт в Вафці був з бідусі, не мав ани обутия. Жебы тот недостаток, або крашше, ганч в очах людских загладити, справила громада деревянці а при вручню того дару жычыла вїйтови: „Бодай-сте, пане вїйте, так довго вїйтували, аж тоты деревянці зодрете." Дармо! Вїйтів уж пару поколінь перемерло, та деревянці вшитко едно цілы!

Нихто не заперечыт, што першом чеснотом Славян, в тым Русинів в особливости числит ся гостинніст, а ту в Лемків і то-то обертає ся на посміховиско. Така невдячність за учынену гостинніст кождого може розъярити. От, повідають, в Бортнім на кермеш варят крпелі на сім страв. Было бы славом для Бортнян, што опанували до той ступени кухарску штуку, же потрафлять так про-сту ярину, яком сут карпелі аж на семеракій спосіб приправити /чого і Французы не докажут/, е-сли бы ту не містила ся суката насмішка, што в Бортнім окрема карпелі не годен найти ничого ліпшого, чым мож бы достойні погостити. Шестя, што Бортне в тым ділі не одосібнене, бо на кермеш погостят тебе в Бодаках лем капуста, в Мысцовій морквом, а в Розділю грушанком.

Ориґинальны тіж місцевы лемківскы приповідкы. Коли дахто заміст коротшой дороги, выберат довшу, пригваряют: „Гоца - фіка до Милика, а з Милика поза Устя на Машину до Зубрика". З Милика до Зубрика не більше як дві години дороги, але ідучы поза Устя і на Машину, і за два дни не обїхат. „Сїдит слова, як петрівскій дзяд пацери" - повідають о тым, хто не потрафит плавно бесїдувати /Петрова, руске село на граници грибівского округу, в Утрах/. „Розсыпали ся як перуньскы дзяди" - Перунка днес село дост заможне, о жебраках там „ни хыру", але, як переказуют, в час Наполеоньскых воен было приведене до крайной нужды і вшиткы на жебраний хліб ся пустили. /.../

Народний гумор так характерує одміны бесїды на Лемковині: Над Поградом /.../ бесїдуют твердо: „Лышов, побыв - высыпав на пид, а там был кыт"; противно, в селах сусїдующых з Поляками, Лабовій, Матевій, Королевій бесїдуют надмірно мякко: „Як когуты запілі, тато ся збудили, з постелі стали, алїлїя заспівали і на ярмак пішли". В Угрині на місци „л" без вынятку бесїдуют „в". Най радує ся сердце українске коли почує: „Болива в говова, же зерно не мовова бо в зерні быва повова".

Міг быи сой дуже іщы припомнути і новых примірів гумору Лемків призберати, та бою ся, же уж при читаню вьжше представленого чытательови ся омерзло /Ого! Ред./.. Та зато Тобі, шановний чытателю, нич інчого не остає, як в тот сам спосіб мі одомстити. Позберай анекдоты одкываючы правдиве лице мешканців твоей околиці, опублікуй - а я з присмїнств прочытам іх.

ВОЛОДИМИР ХЫЛЯК

Редакция „Бесїды" приєднує ся до закликы В.Хыляка сперед ІІО років. Записуйте, публикуйте! Преці за того, з гором столїтя нагрїшылі зме до фраса і грїхом смїху!

КРИЖІВКА

	А	Б	В	Г	Д	Е	Є	Ж	З
1			1					49	
2	28				10	37			16
3		32							38
4				8	23		22		2
5							35		
6	15		17			33		27	
7									
8						24		9	
9					29				
10			6			20			
11					41				7
12	4							5	
13	25								21
14	36		48		44				
15								13	
16	30					34			
17			26	3					12

ГОРИЗОНТАЛЬНІ: 1/обходить іменины на новорічній забаві /здрибніло //не верх, 2/Мекка західних християн, 3/молодіжна музика //ЛУКА од заду, 4/людска - не завсе позытывна, 6/наша Вітчизна, 8/ маюť дівча за богынку, 10/неприятель, 12/ей роля є лем третьоплянова, 14/ріка зо „Слова о полку Ігоря", 15/ кїньска хворота, // таке од переду як і од заду, але лем ей імено, 16/заступило УСКТ, 17/з остатной шпаль-ты „Бесїды" //од Карпат більшы, але не ближшы.

ВЕРТИКАЛЬНІ: А/як і староста, на весїлю, буде мав граматичну кінцивку женского роду, в вїйску - мужеского //грав на сопілці в „Одтятих коренях" А.Копчы, Б/поважнійший од дарунку, В/маленькій Клим //з кошалком, Г/овечка з той ярі //частичка хемічского елементу, П/...Лемків, Е/...долі, Семана Мадзеляна, // псяча нога, Є/царскій дарунок з коляды // спортовий клуб з Нїтры, Ж/ церковнославянска назва буквы „р", розказуюча форма од „речи", З/ высланикы, не лем на конгрес // геометрычны фігуры.

Буквы з піль понумерованых од 1 до 38 дадут розвязаня крижівкы - госло.

Розвязаня належить присылати на адрес редакції „Бесїды" до кінця марця 1991 рока.

Розвязаня з попередн. „Бесїды": монашка, Русенко, нанашка, комода, Висова, болото, Орава, лопата, калі-ка, варене; молоко, боденка, мочы-ло, Канада, толока, рукавы, отава, сокыра, корова, ватряне

ДУДЛАВЕ САЛО

- Ніт, як сало! Най фрас воз-
ме вшиткы смальці, што то ся на
ні мода з Німец приплнтала. Ке-
бы лем дакус спар пришла, роз-
лізе ся тото як... - най не вы-
речу. Ніт, як сало!

Позерав дідо Демчак на сало
і незміречні рад бнв. Ледво го
двигнув на пец. До такого сала
та походиш.

- Няню, няню, коли будеме
сало істи?

- Я ти дам сала! Студенином
за псами шмарш?

Сало най ся выпече, вчасуе.
Кед ся уж вшиткы дзяды поіст,
втовды ся до него брати.

- Няню, няню, як тото сало
пахне...

- Спати!

Нич не подіеш з няньовом
вольом. Полізли, Ванцьо, Юрко і
наймолодший - Грицко на пец.
А на велику біду сало в головах
вісит і пахне, так пахне...

- Юрку, спиш? - тихіцько Ван-
цьо серед ночн.

- Та дежбн!

- Маш кляпач при собі?

- Мам.

- Давай скоро!

- Стругав будеш по ночн?
Пальці поріжеш.

- Тихо буд! Олтягний кусіся
сало од пеца!

Заставив ся Юрко ногами, зі-
мав за дощечку, одтягнув. А Ван-
цьо розрізав сало з невидимой
сторони на цілу пяд. Вытягнув
кавалец.

- Грицу, спиш? На, понюхай,
повіш няньови?

- Ніі...

- Памятай!

Од той ночн дідо Демчак уж
не мусів гнати діти спати. Лем
ся змеркало, вшиткы покотом на
печу лежали.

Миняли дни, сало ся часува-
ло, пекло, аж видно по ним было
як ся корчнт. Дышов дідо Демчак
до внеску, што треба го з пеца
здоняти. Закотив рукавы, потер

ЖАНЕ ДІВЧА

МАКСИМ І КЛИМ

- Я осел? Слухай, Максим, воз-
тото назад!

- Нич николи не беру назад.

- Направду? Та помыч пятаку.

Максима заболіла нога. По с-
бізринах докторя довідав ся, же
треба ей одрізати.

- Йой, та тя достало - жа-
лус го Клим - што ты почнеш?

- Іди домів, Климе, повідж
бабі, жебы дала підзолвати лем
праву боканчу.

- Видиш, Климе, якій ем, та-
кій ем, але-м іщы пняий домо не
пришов.

- І гнеска тя баба в фосі
наїде.

„Нове Зиття”

мязн. До такого сала треба ся
приставити. І приставив ся з ці-
лой силы, смыкнув з дручка, мало
не пішов горізнач.

- Є, а ту што за шпас? Чом
оно таке легке?

Взрив дзюру.

- О, вы гуншмутн, подте-ле
ту!

- Йой, нянюську, нянюську,
оно може вытекло, так довго ві-
сіло на печу.

- Є, - взяв ремін до жмені
- оно вам заразіцька вытече!...

„BESIDA” - kwartalnik Zarządu
Głównego STOWARZYSZENIA ZEMKÓW

Redaguje zespół: Piotr Trocha-
nowski - redaktor odpowiedzialny,
Paweł Stafiniak; korespon-
denci terenowi: Adam Barna/Leg-
nica/, Jarosław Chomiak/Wrocław/
Tomasz Mołodczak /Gorzów Wlkp./,
Michał Romaniak /woj. legnickie/

Adres redakcji: 33-380 Krynica,
skrytka pocztowa 123

.....

